

# UNITÁRIUS ÉLET

XX. ÉVF. 2. SZÁM

1966. ÁPRILIS—JÚNIUS

## *Kedves Unitárius Testvéreim Szeretett Atyámfiai*

Köszöntelek szívem egész melegével abból az alkalmából, hogy anyaszentegyházunk törvényei szerint esperes püspöki helynökké választott a folyó évi március 27-én tartott közgyűlésünk. Határozottan érzem, hogy az a magas tisztség, melyre egyházunk közössége elhívott, főleg kötelességeket tartogat számomra. S vissza kellene riadnom a feladatok sokaságától, ha nem tudnám egészen bizonyosan, hogy mellettem vannak munkatársaim egyházunk és népünk iránti szeretetükkel. Tapasztalt, megfontolt, egyházunk belső és külső dolgaiban járatos elnöktársamra, a főgondnoki tisztséget betöltő Ferencz Józsefre gondolok, valamint lelkésztársaimra, évtizedes jó barátaimra, akiket fűt a hivatástudat és segít a kiváló felkészültség. S természetesen gondolok egyházi tanácsosainkra, akikről bizvást állíthatom, hogy a mi mai életünk stílusában és tartalmában képesek támaszai lenni unitárius egyházi életünknek.

Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy bármilyen jelentős is a munkatársak tábora, összhangzó munkája és jó igyekezete; bármilyen rátermettséggel vesszük is kézbe az anyaszentegyház vezetését és munkálkodásunk legkülönfélébb eszközeit — semmire sem juthatunk híveink széles táborának szeretete és ragaszkodása nélkül.

Amikor tehát szívem egész melegével köszöntelek titeket kedves unitárius Testvéreim és Atyámfiai — kérlek benneteket e helyen is, az Unitárius Élet hasábjain, hogy adjátok minékünk munkás és becsületes életeteknek szeretetét és ragaszkodását. Legyünk egyek egymás megbecsülésében, támogatásában és szeretetében — erre int üdvözítő Mesterünk is példaadó

életével. Csak az ilyen kötelékek és kapcsolatok segítenek hozzá ahhoz, hogy át tudjuk élni népünk és egyházunk örömét és bánatát s csak ezáltal tudunk benne élni abban a kemény munkában, amelyet társadalmunk minden rétege végez békénk biztosításáért, anyagi és kulturális felemelkedésünkért.

Nagy feladatok várnak reánk a most következő esztendőkből. Méltó módon kell megemlékeznünk az unitárius gondolat és ennek társadalmi-történelmi vetülete, az unitárius egyház, XVI-ik századbeli megszületéséről. Az a nagyszerű múlt, amely 1568-ban a tordai országgyűlésen aranybetűkkel írta fel a világ szellemi arculatára a hit és lelkiismereti szabadság élő törvényét — ez az előremutató szellemiség tehát, amely az unitarizmust mindig jellemzi, arra kötelez, hogy az egyisten-hit vallóiként és Jézus példájának megvalósítóiként hív és igaz lélekkel hordozzuk a reánk bízottakat vezetőik és vezetettek egyaránt.

Hívlak mindannyiukat testvéri barátsággal az együttműködés mezejére. Imádkozzunk együtt templomainkban, épüljünk a prédikációk meghallgatása által, a gyülekezeti evangélizációk napjain pedig a testvéri szeretet ereje fűzze még szorosabbra köztünk a barátságot és az egyetértést. Hiszem, hogy közös munkánkkal növelni tudjuk magunkban felelősségérzetünket népünkért és anyaszentegyházunkért.

A mi egy igaz Istenünknek áldása, jóra való segédleme és mindeneket megigazító szeretete legyen és maradjon mindannyiunk életén. Atyafiságos szeretettel köszöntelek titeket kedves unitárius híveim.

**R. Filep Imre,**  
unitárius püspöki helynök

## Egy élet a tudomány gazdag szolgálatában

(Beszélgetés Gyulai Zoltán Állami-díjas akadémikussal)

A „Magyar Közlöny” személyi rovatában megjelent rövid hírből, majd a napilapok tudósításaiból értesült hazai közvéleményünk arról, hogy dr. Gyulai Zoltán Kossuth-díjas akadémikus, ny. műszaki egyetemi tanárt, a nemzetközi tudományos világ által is elismert eredményeiért Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa az Állami Díj I. fokozatával tüntette ki. — E híradás természetesen elsősorban a fizika tudományának művelői körében keltett osztatlan örömet, hiszen a kiváló tudós a magyar fizikusok társadalmának legkiemelkedőbb vezető egyénisége, s mint ilyen elnöke a hazai fizikusokat tudományos szervezetbe tömörítő Eötvös Loránd Fizikai Társulatnak is.

Ebben az örömben azonban osztozunk mi — egyetemes unitárius közösségünk tagjai — is, hiszen Gyulai

professzort az élmények és emlékezések közvetlen szárai fűzik a haladás, a felvilágosult szabadelvűség eszmei alapjaira épült s századok folyamán a dogmatikus reakciótól számtalan üldöztetést szenvedett egyházunk múltjához is.

Magas kitüntetése alkalmából módunkban volt a kiváló tudóssal rövid beszélgetést folytatni s jókívánásainkat tolmácsolva megkérni: szentelne néhány percet unitárius közvéleményünk hazai szócsové, az „Unitárius Élet” nyilvánossága számára is.

A professzor úr lekötözött szívéllyességgel állott munkatársunk rendelkezésére, s közvetlen beszélgetés során emlékezett diákkorára, tudományos pályafutására s kitért jelenlegi stúdiumaira is.

— A Kisküküllő megyei Pipe községben születtem

— kezdte előjáróban. — Édesapám az ottani unitárius népiskola tanítója volt. Tizenegyen voltunk testvérek, nyolcan életben vagyunk.

— Nyolc gyermek felnevelése, megfelelő végzettséghez juttatása nem csekély áldozatot kívánt a szülőktől — vetették közbe.

— Középiskolai tanulmányaimat a tordai volt unitárius algimnáziumban kezdtem, mivel édesapámat időközben a Torda megyei Komjászeg község iskolájához helyezték át. A középiskola 4 felső osztályát a volt kolozsvári főgimnáziumunkban végeztem.

— Adott-e valami ösztönzést későbbi pályafutására, általában tudományos pályafutására kolozsvári kollégiumunk légköre? — tettük fel a kérdést.

— Föltétlenül! — hangzik a professor élénk válasza. — Kolozsvári főgimnáziumunkban, mint általában az ottani középiskolákban, már akkor érezhető volt a helybeli tudományegyetem szellemi kisugárzásaként jelentkező modern természettudományos szemlélet hatása. Szívesen emlékezem itt vissza dr. Nyiredy Géza kémiai és ásványtani oktató munkásságára, valamint az iskola hosszú éveken keresztül volt érdemes igazgatójának, dr. Gál Kelemennek erős szellemi és etikai egyéniségére, akinek neveléstudományi jelentőségét tanítványai főleg csak idősebb korokban tudták kellően értékelni.

— Egyetemi tanulmányaimat a kolozsvári tudományegyetem természettudományi karán végeztem, ahol két ízben is pályadíjat nyertem. Az egyetem elvégzése után rövidesen Tangl Károly professor tanársegéde lettem. Az első világháború kitörésekor katonai szolgálatra vonultam be. 1915-ben orosz hadifogságba estem, közel hét évet töltöttem Szibériában. 1927-ben nyertem magántanári fokozatot a szegedi egyetemen. 1935-ben a debreceni egyetemre kaptam professzori kinevezést, majd 1940-ben a kolozsvári egyetem professzora lettem. Külföldi tanulmányútajaim során 1923-ban hosszabb ideig tanulmányokat folytattam Göttingenben, Pohl Róbert professor intézetében, aki a fényelektromosság területén végzett úttörő kutatásokat, s akinek tanítványai köréhez tartozom. 1927-ben és 1929-ben a nyári hónapokat saját költségemen szintén Göttingenben töltöttem. 1947-ben a kolozsvári Bolyai Egyetemről hívott meg a budapesti Műszaki Egyetem kísérleti fizikai tanszékére.

Beszélgetésünk során természetesen szó esik Gyulai professor kutatási területéről: a kristályképződéssel kapcsolatos kérdésekről is.

— A fizikailag szilárd test — mondja a laikus számára is érthető magyarázattal — mind kristályos, ami azt jelenti, hogy az atomoknak, vagy molekuláknak szilárd rendje van. Ha ismerjük a kristályokat, ismerjük az atom, vagy molekula geológiai rendjét, az előállítás módját, elektromos és fénytani tulajdonságait is. Ezeknek ismeretében tudjuk kiválasztani a felhasználás céljára szolgáló anyagokat. A nátrium-tűkristályoknál le lehetett mérni pl. az ún. szakítási szilárdságot. Az általunk tűkristályokon mért szilárdsági értékek megközelítették az elméleti értéket és ez az egyezés mutatja, hogy elképzeléseink a kristályok szerkezetéről és az azokat összetartó erőkről helyesek. És ez a lényeg.

Gyulai akadémikusnak a kristályképződésre vonatkozó kutatásairól nemrégiben Bernal, a nagynevű Nemzetközi Lenin Békedíjas angol fizikus is, budapesti látogatása alkalmával, a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott.

A professor úr gyökerében szintetizáló, filozófiai alkatú egyéniség. Nem hatott tehát meglepetésként a tudósítónak további kérdésére adott válasza, hogy je-

lenleg szaktudományán kívül főleg filozófiai és pedagógiai jellegű problémákkal foglalkozik. Behatóan tanulmányozta többek között a század második harmadában előtérbe került divatos filozófiai irányzatnak: az egzisztencializmusnak az irodalmát is. M. Heideggernek, az irányzat egyik legmarkánsabb képviselőjének „Mi a metafizika” c. értekezéséhez fűzött, írásban is rögzített, érdekes reflexiókat.

Allamunk a kiváló tudósak a fizika területén kifejtett munkássága elismeréséül 1953-ban a Kossuth-díjat adományozta. A nemzetközi tekintélyű Göttingeni Tudományos Akadémia 1962 őszén levelező tagjává választotta.

Nem lenne azonban teljes Gyulai Zoltán szellemi arcképe, ha nem emlékeznénk meg munkásságának unitárius vonatkozásairól is.

Élénken él még emlékezetünkben az a széles távlatokat átfogó, magas színvonalú előadása, melyben Brassai Sámuelnek az egyetemes magyar tudományos életre gyakorolt hatását ismertette azon az emlékünnepeken, melyet a nagy polihisztor születésének 150-ik évfordulója alkalmából egyházunk rendezett. Évekkel ezelőtt pedig a vendiákok találkozóján mondott emlékbeszédében mélyreható elemzését adta a volt kolozsvári kollégiumunk haladó hagyományaiban gyökerező nevelési szellemének, iránytmutató munkásságának.

Említésre méltónak tartjuk azokat a vallásbölcseleti jellegű tanulmányait is, amelyek egykori történelmi múltú tudományos folyóiratunkban, a „Keresztény Magvető” hasábjain jelentek meg. Ezek közül „A hit eredete”, „Hit, vallás, egyház”, „Egyház és Állam”, „Fizikai világ és szellemiség”, „Lao-Tse I.”, „Lao-Tse II.”, „Az elhivatott Lao-Tse bölcseletében”, „Az élet” című értekezéseket emeljük ki.

„Az öröklött koronákat sárba tiporják” — írta Gyulai professor annak idején, a hadifogságban készült feljegyzéseiben —, nyilván az Oroszországban lezajlott történelmi jelentőségű forradalmi változások reflexiójaként. — „Csak a maga szerezte korona fénye nem halványodik el, mert a teremtő erő sugárzik belőle.”

Gyulai akadémikus eredményekben gazdag széles körű munkássága révén már régen a maga szerezte korona birtokába jutott. E korona fénye valóban nem halványodik el soha.

(n. g.)

## Az „Unitárius Élet” külföldre is megrendelhető

Belföldiek külföldi rokonaik részére lapunkat a Posta Központi Hírlap Iroda (Budapest V. József Nádor tér 1.) útján rendelhetik meg. Kérjük, hogy olvasóink közül minél többen éljenek ezzel a lehetőséggel és külföldi rokonaik részére fizessenek elő az Unitárius Életre.

Többek érdeklődésére közöljük, hogy a külföldön élő unitáriusok és más érdeklődők a Kultúra Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (Budapest I. Fő u. 32.) révén, illetve e Vállalat minden országában megtalálható képviselőjénél előfizethetnek lapunkra. Előfizetési díj az 1966. évre külföldről 1,— dollár. Kérjük, hogy az ilyen megrendeléseket ne a Szerkesztőségünkhöz, hanem a Kultúra hazai irodájához, vagy külföldi képviselőjéhez küldjék. Kiadóhivatalunk szívesen közli az érdeklődőkkel a Kultúra külföldi képviselőinek a címét.

az Unitárius Élet Szerkesztősége és  
Kiadóhivatala

„És mikor a pünkösdi napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának”

(Apostolok Cselekedetei 2 r. 1. vers)

Kedves Olvasóinknak Istentől áldott boldog és kellemes pünkösdi ünnepeket kívánunk.

# Hogyan lett Heltai Gáspár unitáriussá

A második gyulafehérvári hitvita elbeszélésének három kiadásából nagyon rokonszenves, kedves és becsületos személyiségnek ismerjük meg az öreg Heltai Gáspár alakját, aki az újabb kutatások szerint majdnem 20 évvel idősebb lehetett Dávid Ferencnél, és csak ingadozva, sok lelki tusakodás után tudta követni őt az istenegység megvallása felé haladó útján. — És ezen nem is lehet csodálkoznunk, hiszen maga Dávid Ferenc is előbb a katolikus, aztán a lutheri, majd a kálvini hitelvekkel szakítva — amint egy nemrég előkerült adat, Filstich Lőrinc kolozsvári bíró följegyzése bizonyítja —, csak 1566. január 20-án mondott beszédében kezdte először hirdetni az istenegység elvét.

Az 1568. március 8—18. közt Gyulafehérváron tartott tíznapos hitvita elbeszélését Dávid Ferencék mindjárt 1568-ban kinyomatták. Ezzel szemben a katolikus fél is kiadatta a hitvita lefolyását, ugyancsak 1568-ban, Heltai Gáspár által. Ennek a kiadásnak az előszavában még azt mondja Heltai: „megvallom nyilván, hogy én a katolikus félnek vagyok meggyőződésebb híve”. Különben is a katolikus fél részéről ő volt az egyik kijelölt bíró a 10 napig tartó tárgyalás idejére. De, amint maga írja az előszóban, csak a három első nap tárgyalásain lehetett jelen, mert hirtelen támadt betegsége távol tartotta a többi napokon. „Meg vagyok győződve — írja tovább Heltai —, hogy azok a beszédek, melyeknél jelen voltam, hiba nélkül vannak a kiadásban, mert mint jelenlévő buzgó szorgalommal idéztem vissza magamnak azokat a beszédeket. Őszintén megvallom, hogy a kiadásban jóhiszeműleg jártam el, és habár a felek egyikéhez közelebb állok, annak a javára saját ítéletemmel semmit sem tettem hozzá.” — A vita harmadik napján Heltai kétszer is szól — mint bíró — szelíden Dávid Ferenchez, hogy ne beszéljen hosszadalmasan: „Illetlen dolog — úgymond —, hogy Péter uram bőbeszédűségét kövessed; az egyes dolgokra rendszeresen felelj!”

De aztán bizonyára döntő hatású volt Heltaira is az a lelkes fogadtatás, melyben Kolozsvár lakossága részesítette a hitvitáról diadalmasan visszaérkező Dávid Ferencet, s a kerek kőről mondott beszéd után a fellelkesezett tömeg vállaira emelve vitte be Dávid Ferencet és vele együtt Heltait is a piactéri főtemplomba. — Ezek után érthető, hogy egy év múltán, az 1569. október 20-án kezdődő nagyváradi magyar nyelvű hitvita folyamán már Dávid Ferenc oldalán találjuk Heltait is, mint közbeszólót. — 1570-ben pedig a gyulafehérvári hitvita II. kiadásához Heltai egészen új előszót írt, melyben töredelmesen, szánva-bánva írja, hogy az I. kiadásban Dávidot és társait saját tudatlanságában újitóknak nevezte. Nemcsak érdekesek, hanem egészen meghatóak ennek az új előszónak egyes részletei, és különösen befejező mondatai. Azért ide iktatom e szép, bűnbánó vallomás néhány részletét: „Jeles férfiak, és tisztelendő atyafiak az Urban; ismeretes előttetek Pál apostolnak a Zsoltárból vett tanúbizonyosága, melyben így szól: »Hittem és azért szólottam.« Ugyanezt kell nekem is mondanom: »hittem, és azért kénytelen vagyok szólani!« De sóhajtozással és szívemnek igaz fájdalommal szólok. Mert irtózáttal és szégyenérzettel tölti el lelkemet a visszaemlékezés azokra a vaskos tévedésekre, amelyekbe néhány évvel ezelőtt — midőn először közzétettem ezt a hitvitát —, belesodródva ingadoztam. Mert az Antikrisztus sötétségétől beburkolva, nem voltam képes az isteni igazságnak ezt a fényét meglátni, habár a hitvita rendezésében és annak folyamán az én szándékaim mindig mérsékeltek voltak, ahogy felőlem tanúbizonyoságot tehettek azok, akik ezekben a tanakodásokban részt vettek.” — „A fehérvári vitáról visszatérő magyarországi lelkipásztorok — írja tovább Heltai —, óriási dicsekedéssel adták elő nekünk útközben; és később a saját egyházaikban nyíltan kiabálták, hogy ők a pálmával tértek vissza,

és a másik felet csúnyául leteperték... holott, valójában mint legyőzöttek és nem mint győzők tértek vissza. Én pedig békés szándékomat állhatatosan követve, mérsékletemnek igen nagy jutalmát nyertem el. Mert ezen az úton a világosságnak és a teljes könyörületességnek Atyja kiragadott az Antikrisztus csodálatos tévedéseinek mélységéből, s az én habozó és vergődő lelkiismeretemet a szentírásnak ezzel az egybehangó harmóniájával elcsendesítve, megnyugtatta és kibékítve, lelki nyugalمامat visszaadta. Ezért, miután hittem, nem tehetem, hogy ne Pál apostollal szóljak, és ne adjak számot az én szeplőtlen hitemről, amint az első előszónak szavaiban ígértem. Dicsőség a jóságos nagy Istennek, hogy a legtudósabb férfiaknak a véleményei Lengyelországból és más országokból is ennek a viszálynak összes csomóit a szent iratok harmóniájával elvágták. Most tehát Isten és az ő összes angyalai, valamint az ő egész Egyháza előtt vallom, hogy én a Szentírás harmóniájából öntudatomban meggyőződtem, hogy azoknak a tanítása — akiket én a hitvita első kiadásában olyan botorul az újitók nevével jelöltem —, Istennek szent és győzhetetlen igazsága szerint való tanítás. Ezt nyíltan és ünnepélyesen vallom. És azután vallom, hogy a filozófó püspökök és szerzetesek tanításai mind a hármas Istenről, mind a szentségekről nem egyebek, csak az ördögnek kárhozatos gonoszságai; és azért én most és mindörökké búcsút veszek, és lemondok mindazokról. Amennyire tehetem ebben az én öregkori gyöngeségemben, hálát adok az Istennek, a mi Urunk, Jézus Krisztus Atyjának, aki rajtam könyörülve, a pusztulásnak abból a lernai tavából saját lelke vezérlésével kiragadni méltóztatott! Én Istenem, erősítsd meg, amit bennünk munkáltál!”... „És nektek, Isten előtt kedves férfiak és tisztelendő Atyafiak, s különösen neked Blandrata Doktornak és Dávid Ferenc Uramnak egész szívemből őszintén hálát adok, hogy az Urban való erős hitetek szerint kegyes mérséklettel tekintetbe vettétek az én gyöngeségemet és tudatlanságomat, amíg eljön a könyörület ideje. A jóságnak az a kútforrása azon a napon fizesse meg nektek ezt a jóságotokat! Ámen!”

Ez a tévelygését ilyen megható módon bevalló öreg Heltai Gáspár — aki Dávid Ferencnek kolozsvári lelkész-társa volt éveken át, és 1569-től kezdve hűséges barátia és követője lett —, megérdemli, hogy amikor Dávid Ferencről emlékezünk, róla se feledkezzünk meg. Több jeles életrajz méltatja életét és működését, mint pl. dr. Borbély István és Lakos Béla művei. Válogatott írásait 1957-ben újból kiadta és bevezetéssel ellátta Székely Erzsébet, aki műve bevezető sorokban ilyen szépen és elismerően ír Heltairól: „Heltai Gáspár tevékeny részese volt a XVI. század nagy szellemi mozgalmának, a reformációnak. Vezérének és barátjának tekintette Dávid Ferencet, és híven követte őt a reformáció fokozatain át, egészen az unitarizmusig. Korának tipikus egyénisége volt: egy személyben író, bibliafordító és könyvnyomtató. Könyvnyomtatói munkásságával nagy érdemeket szerzett a magyar közművelődés történetében. Művei a mai olvasó előtt sem vesztek el érdekességüket.” Bár nem egészen fiatal korában tanult meg magyarul, sok zamatos, népi szólásmódot használ műveiben. Becsületos, munkás, az igazság keresésében eltöltött élete ma is tiszteletet érdemel. Latin nyelvű művek mellett 22 magyar nyelvű könyvet írt és adott ki. Ő írta az első magyar nyelvű történelmet „Chronica az magyaroknak dolgairól” címen, melyet éppen halála évében, 1574-ben fejezett be.

Unitárius egyházi történetírásunk érdeme szerint méltatja Heltai Gáspár emlékét is, midőn azt írja róla, hogy Dávid Ferencnek közeli munkatársa, tudós nagvember volt és az újkori Kolozsvárnak egyik megteremtője. Ezért Heltai emlékét mi, unitárius utódok Dávid Ferenc neve mellett most, 400 év múltán is hálás kegyelettel emlegetjük.

Péter Lajos

# Füzesgyarmati emlékeim

1965. márciusában, 71 éves korában elhunyt, s a budapesti Új Köztemetőben pihenő Sári Józsefnek, valamint apjának és anyjának füzesgyarmati egyházközségünkben végzett áldásos munkájának elismerése nélkül nehéz volna az egyházközség hat évtizedes múltjáról írni. Mint az egyházközség első rendes lelkésze, összeköttetésem és érdekeltségem révén szolgálatom ottani befejezése után is figyelemmel kísérhettem a gyülekezet életét s abban a Sári család tevékenységét, ami e sorok írására indít.

A század második évében alakult egyházközség templomát építtetett, iskolát állított, lelkészi lakás céljaira házat vásárolt. Néhány évi lendületes munka után keletkezett zavar azonban súlyos válságot idézett elő, ami aggodalommal töltötte el a püspököt. Aggodalmát súlyosbította az, hogy az odaküldött papjelölt néhány hét után visszatért Kolozsvárra. Akkor érkeztem haza a meadvillei (Chicago) főiskoláról. Elhelyezésemre Ferenc József püspöknek már meg voltak a terveit, de arra még várnom kellett. Vállalkoztam, hogy addig is elmegyek Füzesgyarmatra. Az őszi háladó ünnep előtti vasárnap mondott első prédikációm alapigéje Ézsaiás szavai voltak: „Küldj el engem”.

Az elhunytján azonos nevű apja, Sári József, fogatával várt a füzesgyarmati felsőállomáson. Különbejáratú kis vendégszobában tettem le útitászkámat; ott ittam életemben az első pohár ártézi-kútvizet, ettem az első szelet alföldi búzalisztból sült fehér kenyeret. Másnap a templom melletti kis nádfedeles ház egyik szobáskájában csináltunk részemre férőhelyet, a paplakás céljaira vásárolt épület lévén még gyógyszerár céljaira bérbeadva.

Sáriék szomszédja az egyházközség gondnoka, Gyáni András; fehéredő hajú szép szál ember, e község bírája. A püspök úr egészségi állapota iránt érdeklődik, mire én is átadom a főpásztor üdvözlését. Alig telik el hét ettől kezdve, hogy Gyáni gondnok ne keresné fel a templom melletti kis házat.

A templom közelében lakik Homoki F. Péter, az egyházközség áldozatos szívű támogatója, a község haladó szellemű gazdája, a nagytemplom tornyán levő óra adományozója. Összeírta gazdaságában a vadon termő növényeket s azoknak a gyógyászatban való hasznosítását, melyet a híres Péter professzor tudományos szempontból is hasznosnak talált.

Emlegetni sem volt hasznos igazi küldetésemet. Olaj lett volna a tűzre. Írtam a püspöknek, hogy ide több tapasztalattal rendelkező lelkészre van szükség s javaslatot is tettem ez irányban. Javaslatom elakadt azon, hogy a szóbanforgó illető nem volt hajlandó elhagyni állását. Az őszi főtanács megszervezte a Füzesgyarmat—Dévaványa körlelkésziséget s a püspök úr engem nevezett ki rendes lelkésznek. Küldetésem ötödik hónapjában (1909.) — januárban — megtörtént a beiktatásom. Az ünnepélyes aktuson megjelent a község legtekintélyesebb embere, Borsóthy Géza mérnök, annak idején a templom tervezője. Mint tiszteletbeli unitáriust köszöntötte Józán Miklós esperes. Nagy műveltségű, minden nemes ügyet pártoló ember volt. Feleségének, a széles körben tisztelt nemeslelkű családanyának, unitárius vallású tanuló társai voltak Kolozsváron.

Úgy látszott, hogy a válság is elmúlt. Néhány hónap múlva egy kis zökkenővel — ami komoly veszteséget nem jelentett — le is zárult. Drága püspököm, ki szívén hordta gyarmati híveinek sorsát, egy ízben meg is látogatta őket, engem pedig szép levélben biztatott munkám folytatására.

A község rendbeszedte az utcákat, a deszkapallókat felváltó betonjárdát a templom bejáratának küszöbéig vezettette. A válsággal járó próba után újra felidéződött a hívek lelkében azon eredeti tervük, hogy a templom mellett torony s abban harangok legyenek. Elhatározták, hogy az utca képeinek emelésére, valamint, hogy elhalálozó hittestvéreiket utolsó útjukon saját harang-

juk szava kísérje el — megépítik a tornyot és megvásárolják a harangokat. A Bálint, Barna, Bökfi, Csató, Csák, Cs. Hegyessi, Gacsári, Daru, Gidai, Gyáni, Hegedűs, Kovács, V. Nagy, Homoki, Sári, Turi, Zs. Nagy stb. családok tagjai megnyitották erszényüket, meghozták áldozataikat, a szükséges összeg összegyűlt, a torony felépült s 1911. novemberében megszólaltak a harangok. December 10-én az egyházi és polgári hatóságok jelenlétében megtörtént a torony és a harangok ünnepélyes felszentelése. A Sári családból induló nemes evangéliumi szellem nemcsak a válságból származó veszélyt vezette le, hanem ez az önzetlen szolgálat felkeltette soknak a figyelmét is az egyházközség ügye iránt.

Id. Sári József 1952-ben, 82 éves korában halt meg, — felesége még 1937-ben, 64 éves korában. Fűk, az ez évben elhunyt Sári József, iskoláinak elvégzése után hazatért Füzesgyarmatra. Itt feleségül vette a szintén Kolozsvárott tanult Gacsári lányt, s a templommal átellenben fészket rakva, a férj mint tisztviselő lépett egyházilag apja nyomdokába. Lapunk szerény terjedelme miatt elégedjünk meg 1961. október 1-én kelt válaszlevelének néhány mondatával, melyek hűségesen tükrözik munkájának szellemét. Ez a részletes levél utal írójának világos, tiszta és szép lelkületére. „Kincsés László lelkészkedése kezdetén — írja — együtt dolgoztunk ki egy új alapokra fektetett egyházi járuléktérítési kulcsot, hogy fenntarthassuk egyházközségünket. Utána jött Darkó Béla, vele szintén új egyházi-járulék módszert kellett kidolgoznunk. Később erről is le kellett térnünk. Kelemen Miklós lelkész, Homoki Lajos bátyám gondnok és jómagam készítettünk újól, a változott viszonyoknak megfelelő tervet, amit aztán a közgyűlés elfogadott. Nagyon boldog lennék — végzi levelét —, ha egyszer felkereshetném Sándor bátyámat Kolozsváron, Darkó Bélát Marosvásárhelyen, akivel olyan meghitt baráti viszonyban voltam, mint még soha mással”.

Darkó Béla esperes (Marosvásárhelyen) 1965. július 15-iki levelében „Könnycseppek” címen így ír: „Pontosan 30 évvel ezelőtt, mikor a füzesgyarmati egyházközségbe beköszöntöttem, meleg szívek, telt kamra fogadott. Lelkészi pályám legszebb emlékei s a családalapítás boldog évei ma is odafűznek. Ezt elsősorban a kedves füzesgyarmati családoknak köszönhetem... Sári József barátom fájó szemrehányással néz reám a múltból. Tekintetében gyöngédség és ugyanakkor vád sugárzik, amiért váratlanul elváltam tőlük. Elhívtak a „fekete szirtek”. Készültem, hogy egy könnyes ölekezésben ezt elmondom neki. Fáj, hogy a találkozásról lekéstem s most csak a budapesti temetőben domboruló hantja fölött suttoghatom el, hogy vele nemcsak személy szerinti barátom, kivel életem megajándékozott, hanem a füzesgyarmati egyházközség egyik leghívebb, leglelkesebb gondnoka szállt sírba, akit halóporaiban is áldjon meg az Isten”.

„A mi unitárius örökségünk” c. könyv zárófejezetében Dr. Wilbur professzor, a könyv írója ezt mondja: „A vallás végső célját mindaddig fel nem ismerhetjük, amíg oda nem áldozzuk magunkat mások szolgálatára, mint Isten nagy családjának egymást szerető gyermekei”.

A gondviselés oltotta belénk azt a tehetséget, hogy felfedezni és értékelni tudjuk az ember nemes jellemvonásait. Nincs magasabb rendű szolgálat, mint az értékek ápolása és gyarapítása. Mindezek eszünkbe jutottak, amikor Sári Józsefre gondoltunk, sok szeretettel és emlékének megbecsülésével.

Kiss Sándor,  
nyugalmozott lelkész

# Evangelium fényénél...

„És mikor a pünkösdi napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának. És lőn nagy hirtelenséggel az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, és ekkor az egész házat, a hol ülnek vala. És megjelentek előttük kettős tűzes nyelvek és üle mindenikre azok közül. És megtelének mindnyájan Szent Lélekkel...”.

(Apostolok Cselekedetei, 2. r. 1—4. vers.)

Mikor pünkösdi ünnepére gondolunk, szép nyári vasárnap képe elevenedik meg lelkünkben s valami megmagyarázhatatlannak tűnő benső öröm tölti el egész valónkat. Nevezhetnők megnyugvásnak is ezt az érzést, sőt egyfajta bizonyosságnak is.

Nyilvánvalóan onnan van ez, hogy az első pünkösdi események meggyőztek arról, miszerint a mi jóságos Istenünknek a szeretete, mellyel elküldötte Fiát a mi életünk üdvére, meggyökerezett és gyümölcsöt termelt annak a 3 ezer embernek a lelkében, akik Jeruzsálemben megalkották az első keresztény gyülekezetet. De azért is derűs a mi lelkünk és nyugodt a mi bensőnk, mert maguk a tanítványok is bizonyosságot szereztek afelől, hogy mindaz betelt, amit az Úr Jézus mondott. Ő ugyanis azt mondotta, hogy az ember Fiának sokat kell szenvednie, meg kell halnia és harmadnapon fel kell támadnia. Ővéit azonban megvigasztalta, hogy venni fogják a vigasztaló és bátorító szentlelket. A tanítványok keserves órák után ugyancsak meggyőződhetek arról, hogy ezek a szenvedések elkövetkeztek az Úr Jézusra. De még milyen szenvedések, édes jó Istenem?! Hogy magára maradt az Úr, ott a Getsemáné kertben, amikor egymagában, kissé távol a tanítványaitól, földre borulván imádkozott. Mikor visszatért, aludva találta tanítványait. Hát nem tudatok virrasztani egy kis ideig? — kérdezte őket. És milyen kínokat állott ki, mikor átszegezték két tenyerét vasszegekkel, és milyen döbbenetes tudni, hogy szomjúhozván, ecettel telt üveget adának neki, hogy minden beteljesedjen. És ugyanezek a tanítványok három nap múlva az üres sír nagyszerű ténye mellett állottak egyre erősödő bizalommal Isten véghetetlen szeretete iránt, aki íme nem hagyja el az övéit. Megbizonyosodtak afelől, hogy azt a szellemet, azt a jóságot és szeretetet, amelyet az Úr Jézus hordozott, nem lehet sem sírba zárni, sem az emberi világból kiiktatni. A nagy kérdés most az volt: miképpen töltsék be a Mester ama meghagyását, hogy ti, elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népet. Hiszen sok minden betelt ugyan abból, amit Jézus mondott, de azért még mindig gyöngének, bátorítalannak érezték magukat a tanítványok. Az elküldetés szavait ismételték még csupán magukban, de az elküldetés betöltéséhez az erőt bizony még nem mondhatták magukénak. Lelkükben azonban tiszta vágyak éltek, nemes indulatok lobogtak, szépséges tervek rajzolódtak ki. „És amikor a pünkösdi napja eljött, mindnyájan egyakarattal együtt valának... És megtelének mindnyájan szentlélekkel...! Tehát ez az ígéret is betelt. Amiről Ő beszélt, íme itt van. A vigasztaló és bátorító szentlélek eltöltötte valamennyiüket.

Olyan tökéletesen tudták megszólaltatni az evangélium krisztusi szellemét, annyi lelkesedéssel és szeretettel állottak embertársaik elé Jeruzsálemben, hogy mindenki érezte: itt maga az Isten szólott bele a történelem menetébe; itt végigsimogat emberi lelkeket egy gondviselő isteni kéz, melynek nyomán nagy öröm, megnyugvás és bizodalom marad az ilyen emberi lélekben.

Mi is örömet érzünk és nyugalmat minden pünkösdi ünnepén. A lélek mélységeiből származik ez az öröm és nyugalom, mert érzi a lélek, hogy Isten örökös felette s ezért kötelességének tekinti dolgozni és munkálkodni, nem elsősorban önmagáért, hanem ennek a világnak békéjéért és boldogulásáért. Ámen.

Bence Márton

# A szablyákból szántóvasak lesznek

„A proféták oly békességről mondanak nekünk jövődőt, mely soha még nem volt; mert akkor minden fegyvernek el kell veszni és megégettetni, a szablyákból szántóvasak lesznek.”

(Dávid Ferenc: Rövid magyarázat...)

Az Unitárius Élet legutóbbi számában a „Lelkesztületi állásfoglalás” arra hivatkozott, hogy a béke igenlését és követelését, „ezt a valláserkölcsei világnézetet, az embernek az élethez való jogát és az étellel szembeni feltétlen tisztelet elvét” hirdette és szolgálta az unitarizmus egész történelme folyamán. Folyó év március 26-án lelkeszi értekezletet tartottunk, amelyen még mélyebbre hatoltunk a probléma vizsgálatával és kerestük azokat az erkölcsi alapelveket, amelyek 400 éves életünk folyamán történelmi tényeinket irányították, amikor a béke ügyében állást kellett foglalnunk. Az ülésen véletlenül jelen volt egy világi atyánkfi is és meglepő csodálkozással beszélt arról, hogy milyen sajátos gyökerű — és ha szabad így mondani — sajátos teológiájú egyházunk állásfoglalása a béke kérdésében. Ez a meglepő csodálkozás késztetett arra, hogy világi atyánkfi előtt is föltárjuk azt az unitarizmus lényegéből fakadó szellemet, amely a fenti Dávid Ferenc-i idézetet, vagy Channing-nek a békéről szóló dolgozatát, vagy James Reeb mártíromságát adta a világnak.

Minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy a reformáció kavargó áradatából az unitarizmus kapcsolódott legjobban eszméivel a reneszánszhoz és az erkölcsi értelemben vett humanizmushoz. A reneszánsz és humanizmus pedig nem más, mint az élet igenlése, az ember feltétlen megbecsülése és emberi jogainak követelése. Hamis képet adnánk erről a korszakról, ha elhallgatnók azt a tényt, hogy az élet igenlése egyes filozófusok és túlzók gondolkodásában az emberrel szembeni felelőtlenséget is megszülte (gondoljunk itt pl. Machiavellire), de a reneszánsz szellem legnagyobb és legalkotóbb képviselői (Leonardo da Vinci, Galileo Galilei, Morus Tamás és mindenekelőtt Rotterdami Erasmus) az élet igenlését úgy értelmezték, hogy mindenkinek joga van a boldog és emberi élethez ezen a földön és hogy a lélek és gondolat szabadsága az emberiség legalapvetőbb törvénye kell legyen. Mi fegyverezheti az élet igenlését, a lelkiismeret szabadságát és az alkotó munkát? A háború! Ezért, akik felelősnek érezték korukért magukat a reneszánsz legnagyobb szellemei közül, szükségszerűen jutottak el a béke vágyához és a béke megteremtésének szükségességéhez. A nevek közül talán csak Erasmusra hivatkozunk, akinek egyik legszebb és legemberibb alkotása, „A béke panasza” című műve már nemcsak ábrándozás a boldog békéről, hanem gyakorlati tanácsadás is, hogy hogyan kell és hogyan lehet megelőzni a háborút amellet, hogy felvázolja a háború minden borzalmát és szenvedését. A reneszánsz élet pozitív humanizmusához kapcsolódó unitarizmus szükségszerűen és természetesen veszi át ezt az erkölcsileg értékes alapelveket. Dávid Ferenc is a béke feltétlen híve, csak az ő formanyelve nem az elméleti politikusé, hanem a hívő teológusé és ezért Ézsaiás prófétától vett idézettel tesz hitet a mellett a világ mellett, amelyben a béke a legfőbb biztosítéka az emberi életnek és amelyben a szablyákból szántóvasak lesznek.

Dávid Ferenc békevágya és álma csillan meg Enyedi György unitárius püspök (1592—97) prédikációjától kezdve el egészen dr. Boros György 1914-ben írt Világbeke című prédikációjáig az unitárius szószék irodalmában. Vagy hogy a külföldi unitarizmus legklasszikusabbját vegyük, Channing a Háborúról tartott híres előadása a XIX. század szellemi életében tükrözi legszebben azt a békevágyat, amely az unitárius teológia egyik alapelve és amely a humanista ember erkölcsi életigenléséből fakad. E szellem jegyében ítéljük el a háborút, — konkrétan: a vietnami amerikai agressziót.

Szász János

# HÍREK

**Pünkösdi ünnepén** templomainkban mindenütt megtartják az úrvacsora-osztással egybekötött istentiszteleteket.

**Prantner József miniszter úr**, az Allami Egyházi Hivatal elnöke április 14-én tisztelegő látogatáson fogadta R. Filep Imre püspöki helynök, Ferencz József főgondnok és Bencze Márton főjegyző atyánkfiait — egyházunk új vezetőjét. A kötetlen beszélgetésen jelen volt Telepő Sándor, az AEH csoport-vezetője.

**Dr. Gyulai Zoltán professzor-akadémikus**, egyházi tanácsost az Allami Díj I. fokozatával tüntette ki Népköztársaságunk Elnöki Tanácsa. Egyházunk elnöksége őszinte tiszteletadással köszöntötte ebből az alkalomból a neves tudóst, ki szívéllyes hangú levélben köszönte meg a figyelmet.

**R. Filep Imre püspöki helynök** részt vett április 21-én az I. A. R. F. kibővített tikkársági ülésén Hágában. Április 26-tól Heidelbergben és Stuttgartban tárgyalt az 1568-as tordai országgyűlés évfordulójával foglalkozó nemzetközi meghívásos pályázat részleteiről, illetve egy Dávid Ferenc-életrajz kiadásával kapcsolatos teendőkről.

**Svájcban** több előadást tartott R. Filep Imre püspöki helynök a magyar unitarizmus múltjáról és jelenéről, különös tekintettel a 400 éves évfordulóra.

**Az Allandó Vegyes Bizottság**, a március 27-én tartott tisztújító Közgyűlés óta, április 5-én tartotta meg első ülését Dr. Bartalis Akos elnökle mellett, kit, az új 6 éves ciklusra ismét a Bizottság élére állított Közgyűlésünk. Az ülésen megjelent R. Filep Imre püspöki helynök is, és szeretettel köszöntötte a Vegyes Bizottságot, külön annak nőtagjait — Vadady Albertné és Sepsi Jánosné testvéreinket. Ez az első eset — hangoztatta püspöki helynök, — hogy egyházunknak ebben a fontos Bizottságában női tagok is szerepet kapnak.

**Az Egyházköri Tanács**, új összetételében, április 6-án fogott hozzá az előtte álló számos feladat megoldásához. Örömmel látni a tisztelettel övezett és kipróbált egyházköri tanácsosok mellett azokat az új arcokat, akiket legutóbbi közgyűlésünk bizalma állított e fontos egyházi munkakörbe. Nagy reménységgel tekintünk munkásságuk elé.

**Konfirmáció** volt május 22-én a Bpest, IX. Hőgyes Endre u. 3. sz. alatti templomunkban. Nagyrészt szórványban élő ifjak tettek bizonyosságot hitükről és vették első ízben magukhoz az úrvacsora szent jegyeit. A lelkészit szolgálatot Bencze Márton egyházköri főgondnok, rövid intelem kíséretében, fogadta a gyülekezet tagjai közé.

**Unitárius vallásos felőrárt** közvetített a Petőfi Rádió május 22-én; — Bencze Márton lelkész végezte a szolgálatot. A további közvetítések ideje: június 19., július 17., augusztus 21., szeptember 18., október 16. és november 20.-a.

**Szász János szórványlelkész** kapott megbízást az Egyházköri Tanácstól az egyházi levéltár és könyvtár vezetésére. A kiterjedt rendezési munka több évre terjedő feladatot jelent.

**Felhívással fordul az egyházi levéltár híveinkhez**. Kéri mindazokat, akiknek birtokában unitárius személyiségekre vagy unitárius történelmi eseményekre vonatkozó levél-, illetve képanyag van, szíveskedjenek ezt bejelenteni levéltárunk vezetőjének — Szász János lelkész atyánkfiainak (Budapest, IX., Hőgyes Endre u. 3.) nyilvántartásba vétel végett. Az egyházi levéltár természetesen szívesen veszi, ha híveink a levéltár részére adományozzák unitárius vonatkozású levél-, illetve képanyagikat.

**Néhai Dr. Zsakó István** ny. ideggyógyintézet főigazgató hátramaradottai az egyházi levéltárunk adományozták atyjuk rendkívül gazdag unitárius vonatkozású levél-, és képgyűjteményét. Szász János lelkész-levéltáros atyánkfia csak éppen átnézte a nagy mennyiségű anyagot s ennek nyomán állítja, hogy kin-

cesebánya birtokába jutott levéltárunk. E helyről is hálás köszönetünket tolmácsoljuk a hátramaradottaknak a nagyon értékes adományért, mellyel megtisztelték egyházunkat, de egyúttal atyjuk feledhetetlen emlékét is.

**Heltai-kiállítás.** A XVI. század jeles prózáirója, nyomdása és protestáns prédikátora, Heltai Gáspár életét, munkásságát bemutató kiállítás nyílt április 30-án, szombaton a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Legjelentősebb műve a Száz fabula megjelenésének 400. évfordulójára készült a kiállítás — jelenti a budapesti Esti Hírlap. Lapunk jelen számában közreadott cikk „Hogyan lett Heltai Gáspár unitáriussá” címen ennek az évfordulónak a fontosságát tükrözi, egyházunk szempontjából is.

Szeretettel köszöntjük e cikk szerzőjét, **Péter Lajost**, a volt székelykeresztúri unitárius főgimnázium nyugalmazott latin-magyar szakos tanárát, illetve igazgatóját. Nagyon sokan vagyunk tanítványai közül, akik soha el nem múló szeretettel és hálával gondolunk nemes veretű egyéniségére, tiszta emberségére.

**A Bibliakör** április 18-án, hétfőn du. 6 órakor néhai Dr. Csiki Gábor volt püspöki helynökünk emlékének szentelte összejövetelét. Bencze Márton és Huszti János lelkészek, Ferencz József főgondnok s mások is az egybegyűltekek közül, néhány megkapó emléket idéztek fel néhai püspöki helynökünk életéből. Jelen volt a bibliórán néhai Dr. Csiki Gábor özvegye.

**A közös szórványistiszteletet** minden hónap első vasárnapján a Budapest, IX., Hőgyes Endre u. 3. szám alatti unitárius templomban délelőtt 10 órakor továbbra is megtartják közeli és távolabbi szórványhíveink részére, a helybeli templomi gyülekezettel testvéri egyetértésben. (A további időpontok: június 5., július 3., augusztus 7., szeptember 4., október 2., november 6., december 4.) A szolgálatokat Bencze Márton lelkész végzi.

**Györfi Sándor és neje** (Ujpest) György nevű újszülött gyermekét húsvét első napján kereszteltette meg Bencze Márton lelkész. Gratulálunk.

**Gyülekezeti evangélikációnk** — Nagy Ignác utcában minden hónap első szombatján, Pestlőrincen minden hónap második vasárnapján, Hőgyes Endre utcában minden hónap harmadik vasárnapján 6 órai kezdettel — az egész év folyamán megtartásra kerülnek, a nyári hónapok kivételével. Az erről szóló hírt igen sok hívünk szíves érdeklődésére közöljük.

**Bajor János kocsordi lelkész**, egyházköri közügyigazgató május 9–14. napján Kolozsváron tartózkodott rokonlátogatáson.

**A svájci Albert Schweitzer College** (Ecole du Chateau, Corcelles sur Chavornay, VAUD.) ez évi nyári kurzusán Bajor János kocsordi lelkészünk vesz részt. Innen utazik át Bajor lelkész Londonba, hogy eleget tegyen a Teológusok Nagygyűlése meghívásának, melyet az augusztus 2-án kezdődő unitárius világkonferencia keretében tartanak.

**Az I. A. R. F.** augusztus 2-án Londonban kezdődő világkonferenciáján egyházunkat Ferencz József főgondnok képviseli. Az I. A. R. F. végrehajtó bizottságának tagjaként R. Filep Imre püspöki helynök is jelen lesz e konferencián.

**Svájci vendégei** voltak egyházunknak, dr. Peter Dalbert churi teol. professzor és neje, dr. Akkola filmi lelkész és neje, valamint Schöpel st. galleni lelkész és neje személyében. Két és fél napos itt-tartózkodásuk után tértek vissza hazájukba. Szeretettel gondolunk rájuk.

**A Duna-Tisza-közi Unitárius Szórványegyházközség** előjárósága tisztelettel és szeretettel kéri azon híveit, akik az egyházközség munkáját pénzbeli hozzájárulással támogatni szokták és akarják, — hogy az 52.226—VIII—1 Budapest elnevezésű csekken, melyet címükre megküldött a lelkész hivatal, támogatásukat elküldeni szíveskedjenek. Az előjáróság Isten iránti hálával fogad minden jószívű adományt.

**Pethő István** nyugalmazott püspöki helynök mintegy két hetes kórházi kezelés után visszatért otthonába még április első napjaiban, s mindannyiunk örömeire szolgálatokat végez a Hőgyes Endre utcai templom szőszékén és a minden hónap harmadik vasárnapján sorra kerülő Hőgyes Endre utcai gyülekezeti evangélikációin is.

**Pünkösdi másodnapján du. 6 órakor** istentiszteletet tart és úrvacsorát oszt Bencze Márton lelkész a Hőgyes Endre u. 3. szám alatti templomban.

**Dr. Katona Géza**, szekszárdi református esperes, jeles egyháztörténész, egyházunk elnökségének felkérésére előadást tartott f. évi március 15-én a Nagy Ignác utcai gyülekezeti termünkben. A rendkívül érdekes előadásának (amelyre lapunk következő számában még visszatérünk) címe: Dávid Ferenc 1566. évi tétélei. Ebben Dávid Ferenc első unitárius hittételeivel foglalkozott. Értesülésünk szerint Dr. Katona Géza azóta nyugalomba vonult, hogy egész erejét az egyháztörténetírás szolgálatába állíthassa. Szeretettel szorítjuk meg kezét ebből az alkalomból és nagy reménységekkel tekintünk további munkássága elé. Isten áldása legyen és maradjon életén.

**Békegyűlésen** vettek részt lelkészeink március 16-án Budapesten az Új Városháza tanácstermében. „Gazdasági helyzetünk néhány kérdése” címen, Dr. Garam József, a „Figyelő” főszerkesztője tartott tájékoztató jellegű, színvonalas előadást.

## Külföldi hírek

**„Glaube und Tat”** címen jelenik meg a német unitáriusok havi folyóirata. Rendszeresen közlik az NSZK különböző városaiban tartott összejöveteleik programját is.

**Yr Ymofynnidd** (A kereső) címen jelenik meg walesi nyelven, az ősi nyelvűkhöz ragaszkodó walesi unitáriusok folyóirata, D. J. Davies lelkész szerkesztésében. Nemrégiben walesi nyelvű unitárius énekeskönyvet is kiadtak, melyben 120 éneket közölnek.

**Prof. dr. L. J. van Holk** leideni egyetemi tanár, aki az IARF képviselőjeként részt vett a vatikáni zsinaton, megfigyelőként jelen volt az Egyházak Világtanácsa február 7–17 napjain tartott genfi ülésén.

**Az Unitárius Világszövetség** londoni kongresszusán a különböző egyházi világszövetségek is képviseltetik magukat. A vatikáni zsinat Keresztény Egység Titkársága közölte, hogy képviselőjükben Menseigneur Willebrands fog résztvenni.

**Az IARF „News Digest”** címen megjelenő értesítőjét a jövőben E. G. Lee londoni unitárius lelkész, az angol unitáriusok „Inquirer” című lapjának egykori szerkesztője fogja irányítani.

**Dr. Max A. Kapp** professzor, az unitárius-univerzalista egyház külügyi osztályának igazgatója (U. S. A) is tagja lett az IARF titkárságának.

(F. J.)

Adományok Nyugdíjalapra:

Maresi Béla 20 Ft. Csáka Jánosné 10 Ft. özv. Kmetty Jánosné 5 Ft. özv. Szilmonidesz Gyuláné 10 Ft. Szabó Sándorné 25 Ft. özv. Lovodics Imréné 24 Ft. Kerestély Domokos 10 Ft. Tóth Mihályné 20 Ft. Homoki Lajos 100 Ft.

Az „Unitárius Élet” jelen számának szerkesztéséért Bencze Márton főjegyző felel.

## UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: Pethő István.

Évi előfizetési díj 12 forint.

Budapest, IX., Hőgyes Endre utca 3.

Táv.: 137—186. Csekksz.: 50 561.

INDEX: 25.842.

65.2798/2 — Zrínyi Nyomda Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre igazgató

Dr. Nyiredy Géza  
Bpest XI. Eszék u. 9-11. I. em.

